

Presenting a paradigmatic model of teachers' competence based on the document of the fundamental transformation of education

Fatemeh Noshadi ¹, Ali Mirzaei Ghale Jouq ², Mohammad Bagheri Dadoklaei ³, Ali Akbar Vali ⁴

1. BA student in Elementary Education, Farhangian University, Kazaron, Iran
2. BA student in biology education, Farhangian University, Tehran, Iran
3. BA student in Elementary Education, Farhangian University, Sari, Iran
4. Phd student in curriculum planning, lecturer at Farhangian University, Shiraz, Iran

Corresponding Author: Mohammad Bagheri Dadoklaei, E-mail: mohammadbagheridd19@gmail.com

Abstract

Background and purpose: The purpose of this research is to provide a paradigmatic model of school teachers' competence based on the document of the fundamental transformation of education.

Method: The current research method is qualitative and using the foundation plan. In this method, the text of transformation has been thoroughly checked word by word and the sentences and propositions related to the competence of the teachers have been selected. In open coding, 121 propositions were presented, in focal coding, 10 components were presented, and finally, the paradigm model of teachers' competence was presented. Also, to check the validity and the current method, the research findings and the method of implementation were referred to three transformation experts and one education expert.

Findings: The findings of the research show that religious merits and conditions and facilities are the cause of his merits. Religious competences with the components of achieving a virtuous life, knowledge and love of God, belief in monotheism, appreciation of God and increasing the insight and conditions and facilities of the teacher also include the components of the establishment of the system for measuring the competences of teachers, training and empowering teachers and participation Teachers are except causal conditions in curriculum planning. Also, moral competences with trustworthy components, truthfulness, self-esteem, courage and inherent and acquired characteristics are among the conditions of the fields. Being just with the components of not having a racist view, helping to achieve global justice, observing educational justice, anti-tyranny and revolutionary spirit, and physical and mental health with the components of having spirit and vitality, physical health, personal health and environmental health, and exercise and healthy except Conditions. They are interlopers. Scientific competence with the components of familiarity with the fields of education and training, respecting scientific introductions, the field of research development and having basic knowledge and education, and personal and social competence with the components of social participation, communication with specialists and communication with specialists and communication with specialists and treatment It becomes one of the strategies with the family. And finally, professional competence with entrepreneurship components, self-growth and excellence, financial discipline, empowering students, using existing capacities, and growing and educating students are among the consequences.

Conclusion: Recognizing the competencies in the country's teacher training system can help policy makers and educational planners in the appropriate strategies to reduce the gap between the current and desired situation in this field and to improve the status of the components of the auxiliary competence.

Keywords: Paradigm model, competency, transformation document, teachers

DOI: 10.22098/PBEO.2023.12644.1018

Received: 2023/04/05

Accepted: 2023/7/12

ارائه الگوی پارادایمی شایستگی معلمان مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

فاطمه نوشادی^۱، علی میرزایی قلعه جوق^۲، محمد باقری دادوکلایی^۳، علی اکبر والی^۴

۱. دانشجو کارشناسی رشته آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان کازرون، ایران
۲. دانشجو کارشناسی رشته آموزش زیست شناسی، دانشگاه فرهنگیان تهران، ایران
۳. دانشجو کارشناسی رشته آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان ساری، ایران
۴. دانشجو دکتری رشته برنامه ریزی درسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان شیراز، ایران

نویسنده مسئول: محمد باقری دادوکلایی Email: mohammadbagheridd19@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: هدف از پژوهش حاضر ارائه الگوی پارادایمی شایستگی معلمان مدارس مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش می باشد **روش:** روش پژوهش حاضر کیفی و با استفاده از رویکرد داده بنیاد می باشد. در این روش متن سند تحول به خوبی و کلمه به کلمه بررسی شده و جملات و گزاره های مرتبط با شایستگی معلمان انتخاب شده اند. در کدگذاری باز ۱۲۱ گزاره، در کدگذاری محوری ۱۰ مولفه و در نهایت مدل پارادایمی شایستگی معلمان ارائه شد. همچنین جهت بررسی اعتبار و روش حاضر، یافته های پژوهش و شیوه اجرای روش به سه نفر از متخصصان سند تحول و یک نفر کارشناس تعلیم و تربیت ارجاع داده شد.

یافته ها: یافته های پژوهش بیانگر این است که شایستگی های دینی و شرایط و امکانات معلم موجب و علت شایستگی های وی می باشند. شایستگی های دینی با مولفه های دستیابی به حیات طیبه، معرفت و محبت به خدا، اعتقاد به توحید، قدر شناسی از خداوند و افزایش بصیرت و شرایط و امکانات معلم نیز شامل مولفه های استقرار نظام سنجش شایستگی های معلمان، آموزش و توانمندسازی معلمان و مشارکت معلمان در برنامه ریزی درسی جز شرایط علی محسوب می شوند. همچنین شایستگی های اخلاقی با مولفه های امانتدار، حقیقت جو، عزت نفس، شجاعت و ویژگی های ذاتی و اکتسابی جز شرایط زمینه ای می باشند. عادل بودن با مولفه های نداشتن نگاه نژادپرستانه، کمک به تحقق عدل جهانی، رعایت عدالت آموزشی، ظلم ستیزی و روحیه انقلابی و سلامت جسم و روان با مولفه های داشتن روحیه و نشاط، سلامت جسمی، سلامت فردی و بهداشت محیطی و ورزش و تفریح سالم جز شرایط مداخله گر می باشند. شایستگی علمی با مولفه های آشنایی با ساحت های تعلیم و تربیت، ارج نهادن به دستاوردهای علمی، توسعه زمینه پژوهشگری و برخورداری از دانش پایه و تعقل و شایستگی فردی و اجتماعی با مولفه های مشارکت جویی، ارتباط با متخصصان و ارتباط موثر با خانواده جز راهبردها محسوب می شود. و در نهایت شایستگی حرفه ای با مولفه های کارآفرینی، رشد و تعالی خود، انضباط مالی، توانمندسازی دانش آموزان، استفاده از ظرفیت های موجود و رشد و تعالی دانش آموزان جز پیامدها محسوب می شوند.

نتیجه گیری: شناخت شایستگی ها در نظام تربیت معلم کشور می تواند به سیاستگذاران و برنامه ریزان آموزشی در اتخاذ راهبردهای مناسب برای کاهش شکاف بین وضع موجود و مطلوب در این زمینه و ارتقای وضعیت مؤلفه های شایستگی یاری رساند.

واژه های کلیدی: الگوی پارادایمی، شایستگی، سند تحول، معلمان

DOI: 10.22098/PBEO.2023.12644.1018

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۱

مقدمه

نظام آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای یکی از ارکان اساسی ایجاد تحول است (سلطانی فلاح، باقری دادوکلایی، ۱۴۰۱). آینده و توسعه هر کشوری را می‌توان از سیمای کنونی نظام تعلیم و تربیت آن کشور دریافت. رشد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در هر کشور، ملزم به رشد و پیشرفت آموزش و پرورش آن کشور است، زیرا نیروی انسانی یک کشور درون مدارس پرورش می‌یابد و آنچه باعث رشد و شکوفایی در آموزش و پرورش م شود، جنبه نیروی انسانی آن یعنی معلم است (عبدی زرین، علیاری، ۱۳۹۹). اما اولین پرسش مهمی که در اینجا مطرح است چرا معلمان مهم‌ترین بخش آموزش و پرورش محسوب خواهند می‌شوند؟ معلمان از ارکان مهم و اصلی در ساختار آموزش و پرورش هستند که افت کمی و کیفی آنها تأثیر مستقیمی بر شایستگی هر نظام آموزشی خواهد داشت. زیرا با نگاهی گذرا به سیر تحولات چشمگیر جوامع معاصر در می‌یابیم، نقش نظام‌های تعلیم و تربیت در توسعه همه‌جانبه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشورها بارزتر از دیگر نظام‌هاست و شایستگی هر نظام آموزشی به اندازه شایستگی معلمان آن نظام، و کیفیت نظام آموزشی به کیفیت معلمان آن جامعه وابسته است (کبیری، ۱۳۹۷). معلمان در حکم مهم‌ترین منبع و مؤلفه در مدارس، در بالا بردن استانداردهای آموزشی نقشی تعیین‌کننده دارند (صافی، ۱۳۹۷). بهبود کارآیی و عدالت آموزش مدرسه‌ای، تا اندازه زیادی بستگی به اطمینان خاطر از این موضوع دارد که معلمان به خوبی آماده شده، به حد کافی مهارت کسب کرده و دارای انگیزه بالایی باشند تا به بهترین وجه به وظایف خود عمل کنند. ارتقای کیفیت تدریس، آن نوع راهنمایی برای سیاست‌گذاری است که به نظر می‌رسد به دستاوردهای اساسی در یادگیری دانش‌آموزان می‌انجامد (رضایی، ۱۳۹۸). ارزش معلم به قدری پرفضیلت و والا است که پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «بالتعلیم ارسلت»: من برای تعلیم فرستاده شده‌ام. بنابراین معلمی کاری است دشوار و مهم و رسالتی بسیار بزرگ است. از اینرو، سرمایه‌گذاری در جهت تربیت و تأمین این رکن اساسی آموزش و پرورش بهترین و ارزشمندترین سرمایه‌گذاری است (گراوند، عباسپور، ۱۳۹۱). درخواست‌های جوامع از مدارس و معلمان، روز به روز پیچیده‌تر می‌شود. در حال حاضر، جامعه انتظار دارد که مدارس و معلمان به گونه‌ای اثربخش، با دانش‌آموزان برخورد کنند، نسبت به موضوعات فرهنگ و جنسیت حساس باشند، همزیستی و به هم پیوستگی اجتماعی را تقویت کنند، به شکلی مؤثر نسبت به دانش‌آموزان نابرخوردار و دانش‌آموزان دارای مسائل یادگیری یا رفتاری، واکنش نشان دهند، از فناوری‌های نو استفاده کنند و همگام با حوزه‌های در حال توسعه دانش و رویکردهای نوین ارزیابی دانش‌آموزان، پیش بروند. معلمان باید بتوانند دانش‌آموزان را برای جامعه و اقتصادی آماده کنند که در آن، از آنها انتظار می‌رود تا یادگیرندگانی مستقل باشند؛ بتوانند و انگیزه آن را هم داشته باشند که در طول زندگی خود به یادگیری ادامه دهند. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۵). بنابراین، به کارگماردن تواناترین و شایسته‌ترین افراد برای حرفه معلمی حیاتی‌ترین مسئله است (واحدی و همکاران، ۱۳۹۷). به همین دلیل است که شایستگی‌های معلمان در ایفای نقش و اجرای مسؤولیت‌های خطیر، همواره مدنظر بوده است. حال پرسش مهم دیگری در که در اینجا مطرح می‌شود، منظور از شایستگی معلمان چیست و چگونه این شایستگی در معلمان تحقق می‌یابد؟ بحث در زمینه شایستگی‌های حرفه‌ای معلمی در دنیای امروز امری جدی، چندوجهی و سیال است. این در حالی است که متأسفانه در تاریخ آموزش و پرورش ایران، معلمان پس از استخدام، به‌رغم تمامی کاستی‌های نظام استخدامی، روانه کلاس درس شده و کمتر

شایستگی های آنان سنجیده می شود (دیبايي صاير، ۱۳۹۷). دامنه شایستگی های معلمی با توجه به شاخص های مربوط به شایستگی های حرفه ای، هویت های ثابت و وابسته به شرایط دارند و گستره ای از شایستگی ها را دربرمی گیرند (دیبايي صابر و همکاران، ۱۳۹۸). شایستگی معلم شامل، دانش و مهارت های ضروری تدریس در مدرسه است. این شایستگی شامل میزان عالی برخورداري از دانش، مهارت ها، نگرش و ارزش ها، ویژگی های شخصیتی، حساسیت ها، قابلیت ها و همچنین، توانایی تلفیق آنها در جهت عمل و به کارگیری روش های مناسب است (آدیتایو، ۲۰۱۶). ویلانو (۲۰۱۹) معتقد است شایستگی دامنه وسیعی از مشخصه ایی مانند دانش، مهارت ها، توانایی ها و ویژگی های شخصیتی، نگرش ها، انگیزه ها و رفتارها است و می تواند به شخص کمک کند تا کار را به روشی نتیجه بخش تر به اتمام برساند و این ویژگی ها می تواند بر طبق استانداردهای عملکرد قابل اندازه گیری باشد. ساریگوز (۲۰۱۸) معتقد می باشد شایستگی یک نگرش، دانش، مهارت، توانایی یا سایر ویژگی های است که موجب عملکرد شغلی موفقیت آمیزی می شود. سورال سرهات (۲۰۱۹) معتقد است شایستگی عبارت است از ویژگی های اساسی فرد که موجب عملکرد برتر و موثر در یک شغل خاص می شود. با توجه به اینکه موفقیت معلمان یک کشور، به میزان برخورداري آنان از شایستگی های حرفه ای وابسته است، بحث در زمینه شایستگی و شناسایی شایستگی های مورد نیاز حرفه ای معلمان مورد توجه بسیاری از متخصصان و پژوهشگران بوده است. کریاکیدس و گریمر (۲۰۰۸) نشان داده اند بخش مهمی از واریانس پیشرفت تحصیلی در سطح مدرسه می تواند توسط کاری که معلمان در مدرسه انجام می دهند، تبیین شود. بلومکه و اولسون (۲۰۱۶) نیز دریافته اند ویژگی های معلمان، از جمله تجربه، پیشینه آموزشی، باورها و انگیزه ها، دانش موضوعی، دانش موضوعی- تربیتی، و دانش موضوعی کلی بر بازده عملکرد دانش آموزان مؤثر است. علاوه بر این با توجه به وضعیت در حال گذار جهان و به تبع آن کشور ما به لحاظ فناوری، رشد و گسترش فزاینده علوم به ویژه در حوزه روانشناسی رشد و یادگیری و نیز تغییر رو به جلوی نظام آموزش و پرورش کشور در زمینه اهداف و مأموریت ها و به تبع آن افزایش وظایف معلمان و نقش محوری آنان در آموزش و اینکه هیچ فرد دیگری جز معلم نمی تواند تأثیر بیشتری بر آنچه بر مدارس می گذرد، داشته باشد و اوست که میتواند تعلیم و تربیت را فرایندی توأم با لذت و کامیابی یا فرایندی بی تمرکز کند، پس ایجاد می کند تا نقش شایستگی معلمان در اثربخشی فرایند یاددهی یادگیری بیش از پیش مورد تأکید قرار گیرد (آقاخانی و همکاران، ۱۳۹۹).

با توجه به اینکه موفقیت معلمان یک کشور، به میزان برخورداري آنان از شایستگی های حرفه ای وابسته است، در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران نیز بر استقرار نظام سنجش شایستگی های عمومی، تخصصی و حرفه ای، تعیین ملاک های ارزیابی و نظام رتبه بندی علمی و تربیتی معلمان و تقویت انگیزه ارتقای شغلی در آنان، براساس نظام معیار اسلامی، استقرار نظام پرداخت ها، تخصص، شایستگی ها و عملکرد رقابتی تأکید شده است (نظری و همکاران، ۱۳۹۷). در سند تحول بنیادین، معلم خوب معلمی است که همانند کومینوس سعی میکند تا انسانی پرورش دهد که زندگانی این جهانی را به خوبی

1. Adetayo

2. Villanueva

3. Sarigöz

4. Süral

5. Kyriakides & Creemers

6. Blömeke & Olsen

بگذراند و برای زندگی آن جهانی نیز آماده شود، خود و جهان را بشناسد، فرمانروای خود گردد و به خدا رو کند (قائدی، ۱۳۸۴). و این نیاز به الگویی دارد تا با تکیه بر آن، برخی از مشکلات فعلی آموزش و پرورش ایران مانند به روز نبودن آموزش و پرورش، وارداتی بودن الگوی آن، اسلامی نبودن فلسفه آموزش آن، تکیه بر محفوظات و خلاق نبودن آن، پایین بودن سطح دانش و مهارت های حرفه ای معلمان رفع گردد. لذا در این پژوهش سعی شده است تا با بررسی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش الگویی جهت شایستگی معلمان طراحی شود. بر این اساس سؤالات اصلی پژوهش حاضر عبارتند از:

۱. شرایط محوری الگوی شایستگی معلمان کدام اند؟
۲. شرایط مداخله گر الگوی شایستگی معلمان کدام اند؟
۳. شرایط زمینه ای الگوی شایستگی معلمان کدام اند؟
۴. شرایط علی الگوی معلمان کدام اند؟
۵. پیامدهای الگوی شایستگی معلمان کدام اند؟
۶. راهبردهای الگوی شایستگی معلمان کدام اند؟

پیشینه تحقیق

ابراهیمی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان تعیین شایستگی های معلمان در تدریس آنلاین به این نتیجه رسیده است که پرسشنامه شایستگی های تدریس آنلاین مبتنی بر نظریه فعالیت به خوبی با تمرین ها و تکالیف کلاسی سازگار است و از نظر ویژگی های روانسنجی روا و معتبر می باشد و شایستگی های تدریس آنلاین معلمان به ویژه در انتخاب ابزارهای مناسب و ارزیابی مناسب از یادگیری دانش آموزان نیازمند تقویت است. در بررسی ویژگی های جمعیت شناختی، جنس، سن و سطح تحصیلات معلمان تأثیر معنی داری بر شایستگی های تدریس آنلاین نداشت اما تأثیر تجربه تدریس و یادگیری آنلاین معنی دار بود.

گل صنم لو و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به این نتیجه رسیده اند که معلمان از راه آشنایی با شاخص های این الگو می توانند به خودارزیابی بپردازند و به نقاط قوت و ضعف خود آگاهی یابند. این الگو می تواند باعث کاهش آشفتگی ها و سردرگمی ها در شیوه تربیت و تأمین منابع انسانی در دستگاه تعلیم و تربیت کشور گردد و عمل به آن موجب سرفرازی معلمان و آموزش و پرورش ایران شده و رسیدن به اهداف مندرج در سند تحول بنیادین را در پیداشته باشد که بهره مندی از آن موجب می شود که بخش عمده ای از نگرانی ها، پیرامون ملاحظات نظری، مبانی فرهنگی و دینی پاسخ داده شود. از طرفی نظام آموزشی ایران که در حال حاضر به تربیت معلمان مصرف کننده دانش مشغول است به معلمان تولید کننده دانش تغییر می یابد.

رضایی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان شایستگی های حرفه ای معلمان: گذشته، حال، آینده به این نتیجه رسیده است که از سال های آغازین فعالیت تربیت معلم، تسلط بر دانش موضوعی و روش آموزش آن، شایستگی بارزی است که درخور توجه و چشم گیر می نماید. در دوره پس از انقلاب اسلامی و شکل گیری مجدد تربیت معلم و نیز در برهه تدوین سند تحول بنیادین، تأکید بر شایستگی های اخلاقی و نقش الگویی معلم، برجستگی بیشتری می یابد. شدت و سرعت تحولات آینده

در همه عرصه های زندگی بشر، علاوه بر شایستگی های موجود، برخورداری معلمان از شایستگی های انسان گرایانه، فرادانشی و فراشناختی را بیش از پیش ضروری می سازد.

وقور کاشانی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله ای تحت عنوان راهکارهای اعتلای شایستگی های حرفه ای معلمان و تعیین اثربخشی آن ها به این نتیجه رسیده اند که نشانه و بذری برای بهبود و تعالی در افکار و وجود نومعلمان وجود دارد که می توان امیدوار بود نسل جدید معلمان کشور به راستی پرچم دار تحول در آموزش و پرورش هستند.

دیبايي صابر و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش تحت عنوان شناسایی شایستگی های اصلی معلمان دوره متوسطه از دیدگاه خبرگان تعلیم و تربیت به این نتیجه رسیده اند که شناخت و معرفی این شایستگی ها در نظام تربیت معلم کشور می تواند به سیاست گذاران، مدیران و برنامه ریزان آموزشی در اتخاذ راهبردهای مناسب برای کاهش شکاف بین وضع موجود و مطلوب در این زمینه و ارتقای وضعیت مؤلفه های شایستگی یاری رساند.

دیبايي صابر (۱۳۹۷) در تحقیقی تحت عنوان تحلیل رابطه توسعه شایستگی حرفه ای معلمان دوره متوسطه با اثربخشی آنان در فرایند یاددهی یادگیری دانش آموزان به این نتیجه رسیده است که بین توسعه شایستگی معلمان و اثربخشی آنان در فرایند یاددهی یادگیری دانش آموزان همبستگی وجود دارد.

ابوالحسنی و جوادی پور (۱۳۹۷) در مقاله ای با عنوان شایستگی های حرفه ای معلمان و رضایت شغلی با تأکید بر دیدگاه سازنده گرایی به این نتیجه رسیده اند که معلمان شایستگی حرفه ای و در واقع نگرش سازنده گرا را در حد متوسطی دارند و این شایستگی با رضایت شغلی معلمان رابطه دارد. لذا به مسئولان امر پیشنهاد می شود دوره های متناسب ضمن خدمت برای آشنایی بیشتر معلمان با رویکرد سازنده گرایی برگزار گردد. همچنین از آنجایی که رضایت شغلی با شایستگی حرفه ای سازنده گرا ارتباط دارد. برای اجرایی تر شدن این رویکرد موفق سعی در فراهم آوردن شرایط رضایت شغلی معلمان شود.

روش تحقیق

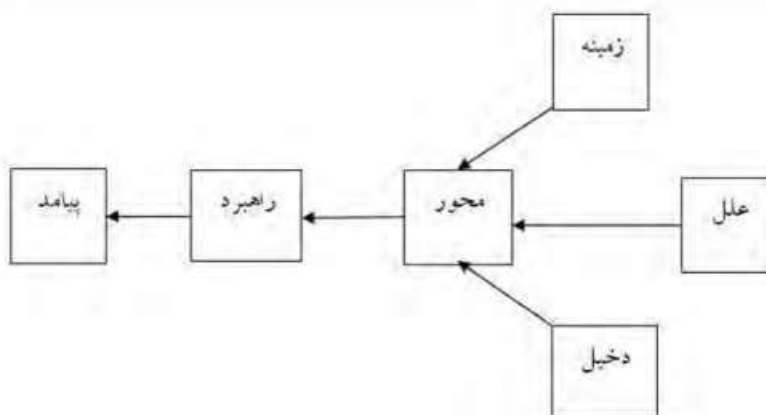
روش پژوهش حاضر کیفی است و برای این منظور از استراتژی پژوهشی داده بنیاد استفاده گردیده است. این روش مستقیماً بر فاز تحلیل در پژوهش تمرکز دارد، اگرچه دو مرحله جمع آوری داده و تحلیل آن به یکدیگر شکل و فرم می دهند و به دنبال هم انجام می شوند. راهبردهای تحلیلی ذاتا مقایسه ای و تعاملی هستند؛ این روش ها محقق را به سمت انجام مقایسه های نظام مند، تعامل با داده ها و دستیابی به نظریه به شکل فعال در طول فرآیند تحقیق هدایت می کنند.

کرسول (۲۰۱۲) سه رویکرد را در ذیل نظریه پردازی داده بنیاد بر می شمارد: طرح سیستمی که توسط اشتراوس و کوربین معرفی شده، طرح خودجوش که مورد تأیید و توجه لیزر است، و رویکرد ساختارگرایانه که توسط چارمز ارائه گردیده است (کرسول، ۲۰۱۲).

بنا بر نظر کرسول (۲۰۱۲) در رویکرد سیستمی نظریه پردازی داده بنیاد بایستی گام های ذیل طی شود:

• کد گذاری باز متن: که در طی این گام کدهای معناداری به نکات موجود در متن اختصاص می یابد.

- دسته بندی کلان کدها : در این گام کدها در دسته های مشابهی قرار میگیرند و سپس خود طبقات حاصله مورد بازبینی قرار می گیرند تا در دسته بندی های کلاتری ادغام گردند که در نمودار شماره ۱ قابل مشاهده می باشد.
 - کد گذاری محوری : مشتمل بر محورهای اصلی مقاله
 - شرایط علی : که علت پدید آمدن کد محوری را بیان می کند.
 - شرایط زمینه ای : که شرایط خاص حاکم بر پس زمینه و بافتار پدیده را تشریح می کند.
 - دسته اصلی : خود پدیده که تمامی مدل حول آن شکل می گیرد.
 - شرایط دخیل : شرایط عمومی که دسته اصلی و دیگر پدیده های مشابه در آن قرار می گیرند.
 - راهبردها : اقداماتی که در طی فرآیند و در ذیل دسته اصلی رخ می دهد.
 - پیامدها : نتایج حاصل از اقدامات
 - کد گذاری انتخابی : شامل برقرار ساختن روابط میان محورها و کدهاست.
- این پژوهش با هدف ارائه الگو پارادایمی شایستگی معلمان مبتنی بر سند تحول بنیادین می باشد. به همین دلیل ابتدا متن سند تحول به خوبی و کلمه به کلمه بررسی شده و جملات و گزاره های مرتبط با شایستگی معلمان انتخاب شده اند. سپس این جملات کد گذاری باز شده اند (جدول شماره ۱) که در مجموع ۱۲۱ کد باز شناسایی شده است. در مرحله بعد این ۱۲۱ کد مورد بررسی و کدهای مربوط بهم ادغام شده و کدهای محوری تشکیل شده اند که ۱۰ کد محوری شناسایی شده است (جدول شماره ۲). سپس شایستگی های معلمان با استفاده از کد گذاری ها بدست آمده است (نمودار شماره ۲) و در انتها نیز طبق مدل پارادایمی شرایط علی، شرایط زمینه ای، شرایط مداخله گر، راهبردها و پیامدها مشخص شده اند (نمودار شماره ۳).
- در طی تحلیل، چندین بار سند تحول مطالعه گردید. همچنین بر اساس معیارهای ارائه شده نهایی مرحله نخست فرآیند تحلیل و مقوله های به دست آمده از آن، به سه نفر از متخصصان سند تحول و یک نفر کارشناس تعلیم و تربیت داده شد تا پس از بازبینی، پیشنهادهایشان در مرحله کد گذاری باز، اعمال گردد. سپس، همین گروه در مرحله بعدی کد گذاری محوری را بررسی نمودند و نظرات آنها در تدوین الگو به کار رفت.

نمودار شماره ۱. رویکرد سیستمی.

یافته ها

جدول شماره ۱: کدگذاری باز سند تحول

کدگذاری باز	گزاره
شایستگی های فردی و جمعی	مجموعه ترکیبی از صفات و توانمندی های فردی و جمعی ناظر به همه جنبه های هویت (عقلانی، عاطفی، ارادی و عملی)
شایستگی دینی و اسلامی	و نیز تمام مولفه های جامعه بر اساس نظام معیار اسلامی است
دستیابی به حیات طیبه	متریان برای دستیابی به مراتب حیات طیبه
درک خود و دیگران	جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل فردی و جمعی
معرفت و محبت به خدا دستیابی به ارزش های اخلاقی	در جامعه اسلامی ارتباط میان اعضای جامعه به ارزش های انسانی و اخلاقی، معرفت، محبت و اطاعت از خدا (پرووی آگاهانه و اختیاری از نظام آگاهانه دینی) معطوف است
نداشتن نگاه ظالمانه و نژاد پرستانه	در چنین جامعه ای روابط ظالمانه و تعصبات نژاد پرستانه طرد میشود
اعتقاد به توحید	بر توحید به عنوان اساس تکوین و گسترش روابط اجتماعی تاکید می گردد

همراهی معلم با دانش آموزان در چند پایه تحصیلی	ارتباط موثر با دانش آموز
آموزه های قرآن کریم، نقش معنوی، اسوه ای، هدایتی و تربیتی پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) و ائمه معصومین (علیهم السلام) به ویژه امام زمان (عج) و ولایت مداری در تمام ساحتها برای تحقق جامعه عدل جهانی	اعتقاد به آموزه های قرآن کمک به تحقق عدل جهانی
آموزه های بنیادین مهدویت و انتظار که رمز هویت اسلام ناب و عامل حیات و بقای آن در عصر غیبت است. به عنوان مهم ترین رسالت منتظران در عصر غیبت میباشد	انتظار ظهور و فرج
میراث نظری و عملی حضرت امام خمینی (ره) تعمیق علاقه و پیوند با انقلاب اسلامی قانون اساسی و ولایت فقیه	علاقه و پیوند با انقلاب اسلامی وطن پرستی
فرآیند تعلیم و تربیت در تمام ساحت های تعلیم و تربیت شامل تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، تعلیم و تربیت اجتماعی و سیاسی، تعلیم و تربیت زیستی و بدنی، تعلیم و تربیت زیبا شناختی و هنری، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه ای، تعلیم و تربیت علمی و فناوریانه منطبق بر نظام معیار اسلامی مبانی و ارزشهای برگرفته از قرآن کریم، سنت حضرات معصومین (علیهم السلام) و عقل که تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی در آن محوریت دارد.	آشنایی با ساحت های تعلیم و تربیت
زمینه سازی کسب شایستگی های پایه -با تأکید بر خصوصیات مشترک اسلامی- ایرانی و انقلابی در راستای تکوین و تعالی پیوسته هویت دانش آموزان در ابعاد فردی خانوادگی و اجتماعی	۱. شایستگی های پایه (فردی و جمعی) ۲. شایستگی های اسلامی و دینی ۳. وطن پرستی ۴. شایستگی های فردی و اجتماعی ۴. ارتباط موثر با دانش آموز
نقش معلم (مری) به عنوان هدایت کننده و اسوه ای امین و بصیر در فرآیند تعلیم و تربیت و موثرترین عنصر در تحقق مأموریت های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی	۱. هدایت کننده ۲. الگو ۳. موثرترین عنصر آموزش و پرورش
بصیرت و تعالی در زمینه های گوناگون عبادی - اخلاقی اعتقادی، سیاسی اجتماعی فرهنگی	۱. بصیرت ۲. شایستگی های دینی ۳. شایستگی های اخلاقی ۴. شایستگی های فردی و اجتماعی
کرامت ذاتی و اکتسابی انسان و کسب فضایل اخلاقی	۱. شایستگی های اخلاقی ۲. ویژگی ذاتی و اکتسابی
ایمان، تقوا، توبی و تبری عمل صالح، خودباوری روحیه مجاهدت ظلم ستیزی، علم، حکمت، عفت، شجاعت عدالت، صداقت، ایثار و فداکاری	۱. شجاعت ۲. شایستگی های دینی

سلامت جسمانی نشاط و تقویت اراده	۱. سلامتی جسمانی ۲. داشتن روحیه و نشاط
تکوین و تعالی جنبه های انسانی هویت دانش آموزان برای تقویت روابط حق محور . عدالت گستر و مهرورزانه با همه انسانها در سراسر جهان	تلاش برای تعالی دانش آموزان
منزلت علم نافع، هدایت گر و توانمندساز و مقام و جایگاه عالم و معلم	شایستگی علمی
پرورش، ارتقاء و تعمیق انواع و مراتب عقلانیت در همه ساحت های تعلیم و تربیت	پرورش مراتب عقلانیت
ارتقای جایگاه و نقش تربیتی خانواده و مشارکت اثر بخش آن با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی	ارتباط موثر با خانواده
نقش تربیتی اماکن مذهبی، نهادهای مردمی، اجتماعی و رسانه ها	استفاده از ظرفیتهای موجود
عدالت تربیتی در ابعاد، کمی همگانی و الزامی و عدالت کیفی با رعایت تفاوتهای فردی جنسیتی، فرهنگی و جغرافیایی	رعایت عدالت آموزشی
جایگاه و نقش تعلیم و تربیتی نهاد رسانه و فناوریهای ارتباطی و بهره گیری هوشمندانه از آن و مواجهه فعال و آگاهانه جهت پیشگیری و کنترل آثار و پیامدهای نامطلوب آن	استفاده از فناوری و رسانه
توجه توأمان به منافع و مصالح فردی و اجتماعی در چارچوب منافع و مصالح ملی	شایستگی فردی و اجتماعی
صیانت از وحدت ملی و انسجام اجتماعی با محوریت هویت مشترک اسلامی ایرانی	صیانت از وحدت ملی
وطن دوستی و افتخار به ارزشهای اصیل و ماندگار اسلامی ایرانی	افتخار به ارزش های ملی
اهتمام به برپایی جامعه مهدوی	شایستگی های دینی
تقویت گرایش به زبان و ادبیات فارسی به عنوان زبان مشترک	علاقه به زبان مادری
استمرار فرهنگ اسلامی ایرانی از طریق ارزیابی آگاهانه آن و تعامل نقادانه با سایر فرهنگها بر اساس نظام معیار اسلامی	۱- آشنایی با فرهنگ ایرانی ۲- وطن پرستی
مسئولیت پذیری همه جانبه مشارکت اجتماعی و داشتن روحیه جمعی و مهارت مورد نیاز جامعه	۱- مسئولیت پذیری ۲- شایستگی های اجتماعی و فردی

روحیه کارآفرینی، کسب شایستگی های عام حرفه ای و مهارتی و هنری زمینه ساز کار مولد	کارآفرینی و شایستگی حرفه ای
ارج نهادن به دستاوردهای علمی و تجربه های بشری در چارچوب نظام معیار اسلامی و بستر سازی برای دستیابی به مرجعیت علمی جهان	ارج نهادن به دستاوردهای علمی
رشد و تعالی همه جانبه و پایدار و اعتلای فرهنگ عمومی مبتنی بر نظام معیار اسلامی	رشد و اعتلای فرهنگ ایرانی اسلامی
پشتیبانی و نظارت و ارزیابی ضمن مشارکت پذیری و کاهش تصدی گری غیر ضروری در بعد اجرا با رعایت اصل عدالت	عدالت محوری
آینده پژوهی و پایش تحولات موثر بر تعلیم و تربیت رسمی عمومی به منظور ایفای نقش فعال در مواجهه با چالش های پیش رو در عرصه های مختلف	آینده نگر بودن
جامعیت یکپارچگی و توجه متوازن به ساحت های تعلیم و تربیت	آشنایی با ساحت های تعلیم و تربیت
برخوردار از مریبان دارای فضایل اخلاقی و شایستگی های حرفه ای با هویت یکپارچه توحیدی بر اساس نظام معیار اسلامی	۱. شایستگی های اخلاقی ۲. شایستگی های حرفه ای
مبتنی بر رویکرد مدیریتی نقد پذیر مشارکت جو	نقد پذیر بودن
متکی بر ارکان تعلیم و تربیت و بهره مند از ظرفیت عوامل سهیم و موثر و مبتنی بر مشارکت ذی نفعان با تأکید بر مریبان دانش آموزان و خانواده	۱. ارتباط موثر با دانش آموزان ۲. ارتباط موثر با خانواده
برخوردار از بهره فناوری آموزشی در سطح معیار؛ با توجه به طیف منابع و رسانه های یادگیری شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات	استفاده از فناوری و رسانه
دارای ظرفیت تصمیم سازی برای نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی	دارای قوه تصمیم گیری موثر
دارای تعامل اثر بخش با مساجد و دیگر نهادها، مراکز مذهبی و کانون های محلی نظیر فرهنگ سرا کتابخانه های عمومی و برخوردار	ارتباط با نهادهای دینی و اجتماعی
ارتباط مستمر و موثر با عالمان دینی صاحب نظران و متخصصان	ارتباط با متخصصان
دارای پیوند موثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی منطقه ای و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی	ارتباط با جامعه

تربیت انسانی موحد مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در برابر خدا خود دیگران	رشد و تعالی دانش آموزان
حقیقت جو و عاقل عدالت خواه و صلح جو، ظلم ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن دوست، مهرورز، جمع گرا و جهانی، اندیش ولایت مدار و منتظر و تلاشگر در جهت تحقق حکومت عدل، جهانی با اراده و امیدوار، خودباور و دارای عزت نفس، امانتدار دانا و توانا پاکدامن و با حیا انتخابگر و آزاد منش، متخلق به اخلاق اسلامی خلاق و کارآفرین و مقتصد و ماهر، سالم و بانشاط، قانون مدار و نظم پذیر و آماده ی ورود به زندگی شایسته، فردی خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی	۱. حقیقت جو ۲. عاقل ۳. رعایت عدالت آموزشی ۴. ظلم ستیز ۵. شجاع ۶. وطن پرستی ۷. روابط اجتماعی ۸. شایستگی دینی ۹. امیدوار و آینده نگر ۱۰. عزت نفس ۱۱. امانتدار ۱۲. شایستگی علمی ۱۳. کارآفرین ۱۴. سلامت جسمی ۱۵. قانون مدار ۱۶. شایستگی فردی و اجتماعی
ارتقاء معرفت و بصیرت دینی	آگاهی و افزایش معرفت
رشد و تعالی معنوی و اخلاقی معلمان و دانش آموزان برای ارتقا معنوی خانواده	رشد و تعالی دانش آموزان
توسعه مستمر شایستگی ها و توانمندی های اعتقادی، تربیتی، علمی و حرفه ای	۱. شایستگی دینی ۲. شایستگی علمی ۳. شایستگی حرفه ای
دین اسلام را حق دانسته و آن را به عنوان نظام معیار می شناسند	قبول دین اسلام
آزادانه، شجاعانه و فداکارانه برای تکوین و تعالی اخلاقی خود و دست یاب به مرتبه ای از حیات طیبه و استقرار حکومت عدل جهان مهدوی از آن تبعیت می نمایند	رشد و تعالی خود
از دانش های ایه و عمومی ناسازگار با نظام معیار اسلامی، هم چنین از توان تفکر، درک و کشف پدیده ها و رویدادها به عنوان آیات الهی و تجلی فاعلیت خداوند در خلقت و نیز دانش، بینش و مهارت ها و روحیه مواجهه علمی و خلاق با مسائل فردی و خانوادگی و اجتماعی برخوردارند	۱. برخورداری از دانش پایه ۲. درک و کشف پدیده ها و رویدادها ۳. برخورداری از بینش و مهارت ۴. برخوردار مؤثر با مسائل فردی و اجتماعی
با درک مفاهیم اجتماعی و سیاسی و «احترام به قانون» و اندیشه ورزی در آنها، شایستگی رویارویی مسئولانه و خردمندانه با تحولات اجتماعی و سیاسی را کسب می کنند	۱. احترام به قانون ۲. رویارویی خردمندانه با مسائل
با رعایت وحدت و تفاهم ملی، در دفاع از عزت و اقتدار ملی می کوشند	دفاع از عزت و اقتدار ملی

<p>۱. مسئولیت پذیری ۲. مشارکت پذیری</p>	<p>با روحیه مسئولیت پذیری و تعالی خواه و برخوردار از مهارت‌ها ارتباطی، در حیات خانوادگی و اجتماعی (در سطوح محلی تا جهانی) با رعایت اصول بر رفته از نظام معیار اسلامی، مشارکت مؤثر دارند</p>
<p>۱. روحیه انقلابی ۲. کار آفرینی ۳. انضباط مالی</p>	<p>با درک مفاهیم اقتصادی در چارچوب نظام معیار اسلامی از طریق کار و تلاش و روحیه انقلابی و جهاد، کار آفرینی، قناعت و انضباط مالی، مصرف بهینه و دوری از اسراف و تبذیر و با رعایت وجدان، عدالت و انصاف در روابط با دیگران در فعالیتهای اقتصادی در مقیاس خانوادگی، ملی و جهان مشارکت می نمایند.</p>
<p>سلامت فردی و بهداشت محیطی</p>	<p>با درک مفاهیم بهداشت فردی و اجتماعی و مسائل زیست بوم طبیعی و شهری به منزله امانات الهی، شایستگی حفظ و ارتقا سلامت فردی و بهداشت محیطی را کسب می کنند</p>
<p>ورزش و تفریحات سالم</p>	<p>با ورزش و تفریحات سالم فردی و گروهی، به نیازها جسمی با و روانی خود و جامعه بر اساس اصول برگرفته از نظام معیار اسلامی، پاسخ می‌دهند.</p>
<p>۱. قدرشناسی از خداوند ۲. حفظ و تعالی میراث فرهنگی</p>	<p>با قدرشناسی و درک زیبا شناسانه آفرینش الهی و مصنوعات هنرمندانه بشری، درک مفاهیم فرهنگی و میان فرهنگی و بهره گیری از قدرت تخیل، توانمندیهای لازم در خلق آثار فرهنگی و هنری رابه دست می آورند و برای حفظ و تعالی میراث فرهنگی، تمدنی و هنری در سطح ملی و جهان براساس نظام معیار اسلامی می کوشند</p>
<p>آشنایی دانش آموزان با قرآن و نماز</p>	<p>توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام به برپایی نماز جماعت در مدرسه و تقویت انس با قرآن در دانش آموزان و توسعه فرهنگ و سواد قرآنی با اصلاح برنامه ها و توانمند سازی معلمان در راستای تقویت مهارت روخوانی و روان خوانی در دوره ابتدایی، آشنایی با مفاهیم کلیدی قرآن در دوره متوسطه اول و آموزش معارف قرآنی در متوسطه دوم بر اساس منشور توسعه فرهنگ قرآنی</p>
<p>ایجاد هویت ملی در دانش آموزان</p>	<p>تقویت انسجام اجتماعی و وحدت ملی و احیای هویت افتخار امیز اسلامی_ ایرانی در دانش آموزان</p>
<p>۱. شایستگی های اعتقادی ۲. شایستگی حرفه ای ۳. مسئولیت پذیری ۴. واگذاری مسئولیت کلان تربیتی به معلمان</p>	<p>تقویت شایستگی های اعتقادی، اخلاقی و حرفه ای مدیران و معلمان و تحکیم نقش الگویی آنان و فراهم آوردن ساز و کارهای اجرایی برای مشارکت فعال و مؤثر ایشان در برنامه های تربیتی و فعالیت های پرورشی مدارس و واگذاری مسئولیت کلان تربیتی مدرسه به مدیران مدارس.</p>

تقویت ایمان، بصیرت دینی و باور به ارزشهای انقلاب اسلامی و توانمند سازی مربیان و توانمندسازی دانش آموزان	دانش آموزان
تقویت شایستگی های حرفه ای و اعتقادی مدیران و معلمان و فراهم آوردن ساز و کارهای اجرایی برای مشارکت فعال و مؤثر ایشان در برنامه های تربیتی و فعالیتهای پرورشی مدارس	۱. تقویت شایستگی های حرفه ای ۲. مشارکت جویی
تأکید بر معلم محوری در رابطه معلم و دانش آموز در عرصه تعلیم و تربیت و جلوگیری از اجرای هر سیاست و برنامه نظری و عملی که این محوریت را مخدوش نماید.	ایجاد رابطه معلم محوری
استقرار نظام سنجش صلاحیت های عمومی، تخصصی و حرفه ای، تعیین ملاک های ارزیابی و ارتقای مرتبه (رتبه بندی) علمی و تربیتی معلمان و تقویت انگیزه ارتقای شغلی در آنان بر اساس نظام معیار اسلامی.	استقرار نظام سنجش شایستگی های معلمان
استقرار نظام ملی تربیت معلم و راه اندازه دانشگاه ویژه فرهنگیان با رویکرد آموزش تخصصی و حرفه ای تربیت محور توسط وزارت آموزش و پرورش با همکاری دستگاه های ذیربط	آموزش و توانمندسازی معلمان
ایجاد سازوکارهای لازم برای جذب و نگهداشت استعداد های برتر و برخوردار از صلاحیت های دینی، اخلاقی، انقلابی و شخصیتی به رشته های تربیت معلم	جذب و نگهداشت معلمان شایسته
ایجاد نظام ارزیابی صلاحیت معلمان شامل شایستگی های، اخلاقی اعتقادی، انقلابی، حرفه ای و تخصصی و ارزشیابی متناسب با مبانی و اهداف سند تحول راهبردی	نظام ارزیابی معلمان
ایجاد انعطاف در برنامه های درسی تربیت معلم متناسب با تحولات علمی و نیازهای نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با تأکید بر رویکرد تلفیقی و به روز رسانی توانمندی های تربیتی و تخصصی معلمان	تنوع و به روز رسانی دروس آموزش معلمان
استقرار سازوکارهای ارتقای توانمندی های معلمان برای مشارکت مؤثر آنان در برنامه ریزی درسی در سطح مدرسه به ویژه ساز و کارهایی که به تقویت هویت حرفه ای آنان می انجامد	مشارکت معلمان در برنامه ریزی درسی
توسعه زمینه پژوهشگری و افزایش توانمندی های حرفه ای به شکل فردی و گروهی	توسعه زمینه پژوهشگری
میان معلمان	

جدول ۲: کدگذاری محوری گزاره‌ها

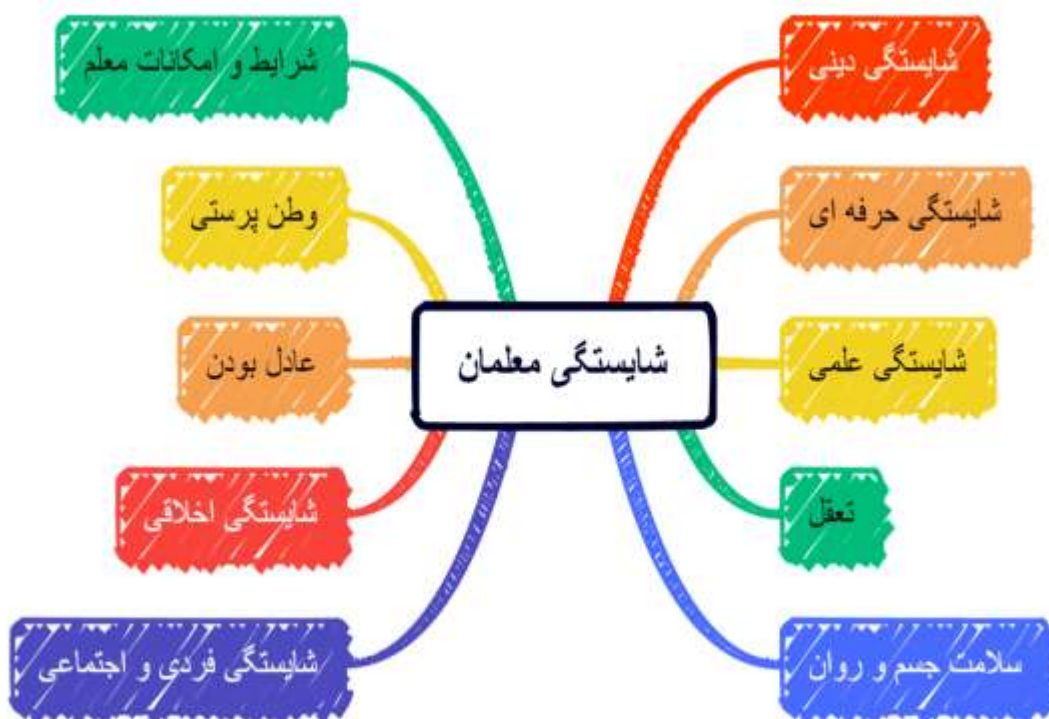
معموله محوری	کدگذاری باز
شایستگی فردی و اجتماعی	۱. درک خود و دیگران ۲. ارتباط موثر با دانش آموز ۳. شایستگی های پایه ۴. هدایت کننده ۵. ارتباط موثر با خانواده ۶. آینده پذیر بودن ۷. نقد پذیر بودن ۸. ارتباط با متخصصان ۹. شجاع ۱۰. رابطه اجتماعی موثر ۱. قانونمدار ۲. مسئولیت پذیری ۳. مشارکت جو
شایستگی های دینی	۱. دستیابی به حیات طیبه ۲. معرفت و محبت به خدا ۳. اعتقاد به توحید ۴. اعتقاد به آموزه های قرآن ۵. انتظار ظهور و فرج ۶. علاقه و پیوند با انقلاب اسلامی ۷. بصیرت ۸. قبول دین اسلام ۹. قدر شناسی از خداوند ۱۰. آشنایی دانش آموزان با نماز و قرآن
شایستگی های اخلاقی	۱. آگاهی و افزایش معرفت ۲. امانتدار ۳. حقیقت جو ۴. عزت نفس ۵. شجاعت ۶. ویژگی های ذاتی و اکتسابی ۷. الگو بودن
عدالت محوری	۱. نداشتن نگاه نژادپرستانه ۲. کمک به تحقق عدل جهانی

	<p>۳. رعایت عدالت آموزشی ۴. ظلم ستیزی روحیه انقلابی</p>
وطن پرستی	<p>۱. صیانت از وحدت ملی ۲. افتخار به ارزش های ملی ۳. علاقه به زبان مادری ۴. آشنایی با فرهنگ اصیل ایرانی ۵. رشد و اعتلای فرهنگ ایرانی اسلامی ۶. دفاع از عزت و اقتدار ملی ۷. حفظ و تعالی میراث فرهنگی ۸. ایجاد هویت ملی در دانش آموزان</p>
شایستگی علمی	<p>۱. آشنایی با ساحت های تعلیم و تربیت ۲. ارج نهادن به دستاوردهای علمی ۳. توسعه زمینه پژوهشگری ۴. برخورداری از دانش پایه</p>
شایستگی حرفه ای	<p>۱. داشتن بینش و مهارت ۲. تلاش برای تعالی دانش آموزان ۳. استفاده از ظرفیت های موجود ۴. استفاده از فناوری و رسانه ۵. کارآفرینی ۶. رشد و تعالی خود ۷. انضباط مالی ۸. توانمندسازی دانش آموزان ۹. ایجاد رابطه معلم محوری</p>
تعقل	<p>۱. پرورش مراتب عقلانیت ۲. دارای قوه تصمیم گیری موثر ۳. عاقل بودن ۴. درک و کشف پدیده ها و رویدادها ۵. رویارویی خردمندانه با مسائل</p>
سلامت جسم و روان	<p>۱. داشتن روحیه و نشاط ۲. سلامت جسمی ۳. سلامت فردی و بهداشت محیطی ۴. ورزش و تفریح سالم</p>
شرایط و امکانات معلم	<p>۱. استقرار نظام سنجش شایستگی های معلمان ۲. آموزش و توانمندسازی معلمان ۳. جذب و نگهداشت معلمان شایسته</p>

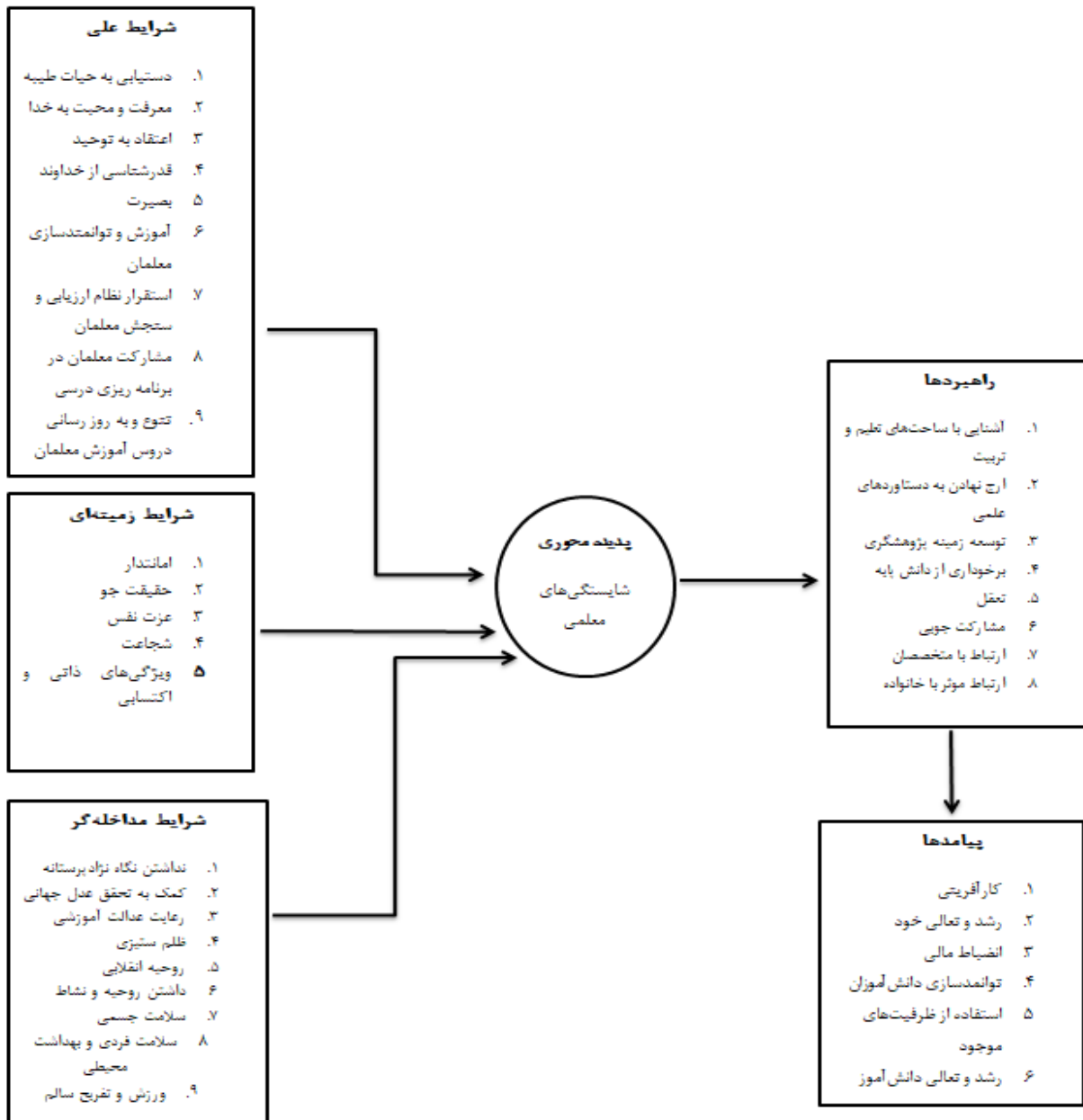
۴.نظام ارزیابی معلمان

۵.تنوع و به روز رسانی دروس آموزش معلمان

۶.مشارکت معلمان در برنامه ریزی درسی

نمودار شماره ۲. شایستگی‌های بدست آمده از کدگذاری

نمودار شماره ۳. مدل پارادایمی شایستگی معلمان

باتوجه به نمودار شماره ۳ مولفه‌ها و عناصر مدل پارادایمی شایستگی معلمان مشخص گردیده است که در این الگو:

شرایط علی: طبق بررسی‌های صورت گرفته در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بعد از کدگذاری‌ها و مشخص شدن شایستگی‌ها، شایستگی‌های دینی و شرایط و امکانات معلم موجب و علت شایستگی‌های وی می‌باشند. شایستگی‌های دینی با مولفه‌های دستیابی به حیات طیبه، معرفت و محبت به خدا، اعتقاد به توحید، قدرشناسی از خداوند و افزایش بصیرت و شرایط و امکانات معلم نیز شامل مولفه‌های استقرار

نظام سنجش شایستگی های معلمان، آموزش و توانمندسازی معلمان و مشارکت معلمان در برنامه ریزی درسی جز شرایط علی محسوب می شوند.

شرایط زمینه‌ای: طبق بررسی های صورت گرفته در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بعد از کدگذاری ها و مشخص شدن شایستگی ها، شایستگی های اخلاقی با مولفه های امانتدار، حقیقت جو، عزت نفس، شجاعت و ویژگی های ذاتی و اکتسابی جز شرایط زمینه‌ای می باشند.

شرایط مداخله گر: طبق بررسی های صورت گرفته در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بعد از کدگذاری ها و مشخص شدن شایستگی ها، عادل بودن با مولفه های نداشتن نگاه نژادپرستانه، کمک به تحقق عدل جهانی، رعایت عدالت آموزشی، ظلم ستیزی و روحیه انقلابی و سلامت جسم و روان با مولفه های داشتن روحیه و نشاط، سلامت جسمی، سلامت فردی و بهداشت محیطی و ورزش و تفریح سالم جز شرایط مداخله گر می باشند.

راهبردها: طبق بررسی های صورت گرفته در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بعد از کدگذاری ها و مشخص شدن شایستگی ها، شایستگی علمی با مولفه های آشنایی با ساحت های تعلیم و تربیت، ارج نهادن به دستاوردهای علمی، توسعه زمینه پژوهشگری و برخورداری از دانش پایه و تعقل و شایستگی فردی و اجتماعی با مولفه های مشارکت جویی، ارتباط با متخصصان و ارتباط موثر با خانواده جز راهبردها محسوب می شود.

پیامدها: طبق بررسی های صورت گرفته در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بعد از کدگذاری ها و مشخص شدن شایستگی ها، شایستگی حرفه‌ای با مولفه های کارآفرینی، رشد و تعالی خود، انضباط مالی، توانمندسازی دانش آموزان، استفاده از ظرفیت های موجود و رشد و تعالی دانش آموزان جز پیامدها محسوب می شوند.

نتیجه گیری

تعلیم و تربیت امری پرتنوع و در عین حال دشوار است، در این میان معلمان، برترین نقش را بر عهده دارند و آنها به مثابه نقطه آغاز تحول در آموزش و پرورش به شمار می آیند. با داشتن معلمان دلسوز و متبحر در امر آموزش و پرورش است که جامعه میتواند موجبات ایجاد تحول بنیادی را فراهم سازد. پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل پراگماتیستی شایستگی معلمان مبتنی بر سند تحول بنیادین می باشد. روش پژوهش حاضر کیفی و با استفاده از رویکرد داده بنیاد می باشد. به همین دلیل ابتدا متن سند تحول به خوبی و کلمه به کلمه بررسی شده و جملات و گزاره های مرتبط با شایستگی معلمان انتخاب شده اند. سپس این جملات کدگذاری باز شده اند که در مجموع ۱۲۱ کدباز شناسایی شده است. در مرحله بعد این ۱۲۱ کد مورد بررسی و کدهای مربوط بهم ادغام شده و کدهای محوری تشکیل شده اند که ۱۰ کدمحوری شناسایی شده است. ابتدا ۱۰ شایستگی برای معلمان شناسایی شده است که عبارتند از: شایستگی دینی، تعقل، شایستگی حرفه‌ای، شایستگی فردی و اجتماعی، شرایط و امکانات معلم، سلامت جسم و روان، شایستگی علمی، عادل بودن و وطن پرستی و در انتها نیز طبق مدل پارادایمی شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله گر، راهبردها و پیامدها مشخص شده اند. نتایج پژوهش بیانگر این است که شایستگی های دینی و شرایط و امکانات معلم موجب و علت شایستگی های وی می باشند. شایستگی های دینی با مولفه های دستیابی به حیات طیبه، معرفت و محبت به خدا، اعتقاد به توحید، قدر شناسی از خداوند و افزایش بصیرت و شرایط و امکانات معلم نیز شامل مولفه های استقرار نظام سنجش شایستگی های معلمان، آموزش و توانمندسازی معلمان و مشارکت معلمان در برنامه ریزی درسی جز شرایط علی محسوب می شوند. همچنین شایستگی های اخلاقی با مولفه های امانتدار، حقیقت جو، عزت نفس، شجاعت و ویژگی های ذاتی و اکتسابی جز شرایط زمینه‌ای می باشند. عادل بودن با مولفه های نداشتن نگاه نژادپرستانه، کمک به تحقق عدل جهانی، رعایت عدالت آموزشی، ظلم ستیزی و روحیه انقلابی و سلامت جسم و روان با مولفه های داشتن روحیه و نشاط، سلامت جسمی، سلامت فردی و بهداشت محیطی و ورزش و تفریح سالم جز شرایط مداخله گر می باشند. شایستگی علمی با مولفه های آشنایی با ساحت های تعلیم و تربیت، ارج نهادن به دستاوردهای علمی، توسعه زمینه پژوهشگری و

برخوداری از دانش پایه و تعقل و شایستگی فردی و اجتماعی با مولفه‌های مشارکت جویی، ارتباط با متخصصان و ارتباط موثر با خانواده جز راهبردها محسوب می‌شود. و در نهایت شایستگی حرفه‌ای با مولفه‌های کارآفرینی، رشد و تعالی خود، انضباط مالی، توانمندسازی دانش‌آموزان، استفاده از ظرفیت‌های موجود و رشد و تعالی دانش‌آموزان جز پیامدها محسوب می‌شوند. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های ابراهیمی (۱۴۰۱)، دیبایی صابر و سبحانی‌نژاد (۱۳۹۸)، دیبایی صابر و همکاران (۱۳۹۸)، گل صنم‌لو و همکاران (۱۴۰۰)، کبیری (۱۳۹۷) و دیبایی صابر (۱۳۹۷) همسو می‌باشد زیرا، به این نتیجه رسیده‌اند که ایفای رسالت ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش، شناخت و در نهایت رفتار دانش‌آموزان نیازمند بازنگری و تدوین نظام توسعه شایستگی معلمان است و شناخت و معرفی این شایستگی‌ها در نظام تربیت معلم کشور می‌تواند به سیاستگذاران، مدیران و برنامه‌ریزان آموزشی در اتخاذ راهبردهای مناسب برای کاهش شکاف بین وضع موجود و مطلوب در این زمینه و ارتقای وضعیت مؤلفه‌های شایستگی یاری رساند.

در نتیجه می‌توان گفت امروزه آموزش و پرورش یک مسئله جهانی تلقی شده و در هر کشوری هر آنچه به عنوان عوامل تهدیدکننده آن باشد، مورد نقد و تحلیل قرار می‌گیرد تا نگرش برنامه‌ریزان، معلمان و دانش‌آموزان متناسب با تحولات جهانی و خاستگاه جامعه آنها شکل بگیرد. روش تربیتی اسلام در فلسفه تربیتی آن، هم از نظر وسیله و هم هدف، از دیگر روش‌های تربیتی متمایز و منحصر به فرد است. این منحصر بودن، نظرها را به خود جلب و به اندیشیدن در سرچشمه این باور بی‌ظنیر فرا می‌خواند. درحالی‌که هدف بیشتر روش‌های تربیتی جهان، تربیت شهروند شایسته است؛ اما هدف اسلام تربیت انسان شایسته است، انسان با تمام خواص و گوه‌های نهفته در اندرون خود؛ انسان از جهت انسان بودن نه از جهت شهروند بودن. در سند تحول بنیادین، معلم خوب معلمی است که همانند کومینوس سعی میکند تا انسانی پرورش دهد که زندگانی این جهانی را به خوبی بگذراند و برای زندگی آن جهانی نیز آماده شود، خود و جهان را بشناسد، فرمانروای خود گردد و به خدا رو کند. و این نیاز به الگویی دارد تا با تکیه بر آن، برخی از مشکلات فعلی آموزش و پرورش ایران مانند به روز نبودن آموزش و پرورش، وارداتی بودن الگوی آن، اسلامی نبودن فلسفه آموزش آن، تکیه بر محفوظات و خلاق نبودن آن، پایین بودن سطح دانش و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان رفع گردد. این الگو می‌تواند در مصاحبه استخدامی معلمان، سنجش دانش، توانایی، بینش و آرامش معلمان در آزمون‌های ادواری معلمان جهت ارتقا و به روز کردن معلومات آنها که در بیشتر کشورها هر سال دو بار انجام می‌گیرد، همچنین در دوره‌های ضمن خدمت، واحدهای درسی دانشگاه فرهنگیان، پژوهش‌ها، اقدام پژوهی‌ها و مسابقات علمی، گروه‌های آموزشی و انجمن‌های علمی معلمان و جهت مقایسه با الگوهای معلمی مطرح جهانی مورد استفاده قرار گیرد.

پیشنهادات کاربردی

- به سازمان آموزش و پرورش توصیه می‌شود شایستگی مورد نظر خبرگان تعلیم و تربیت که در این پژوهش شناسایی شدند در قالب بروشور یا بولتن به صورت نمایشی جلوی دید همگان قرار دهد. ماهیت برخی از این شایستگی‌ها ترویجی است و به مخاطب این گونه القا می‌شود که در آینده به چه معلمانی توجه می‌شود.
- اداره برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی سازمان آموزش و پرورش می‌تواند براساس این شایستگی‌ها، آموزش‌های کاربردی و تعریف شده‌تری را طراحی و اجرا کند.
- استفاده اجرایی از الگو شایستگی‌ها، نظام و فرهنگ شایسته‌سالاری را در سازمان آموزش و پرورش ارتقا می‌دهد و به نوعی الگویی برای تمام معلمان سازمان آموزش و پرورش خواهد بود، تا براساس آن، خود را بسنجند و در جهت ارتقای آنها گام بردارند.
- شایستگی‌ها به منزله رویکردی مکمل در کنار آیین‌نامه انتخاب معلمان شایسته، باید مبنای انتخاب معلمان شایسته باشد.

- ابراهیمی، سارا (۱۴۰۱). تعیین شایستگی‌های معلمان در تدریس آنلاین، دوماهنامه علمی پژوهشی - رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال ۱۳، شماره ۲: ۱۰۸-۱۲۳.
- ابوالحسنی، زهرا، جوادی پور، محمد (۱۳۹۷). شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان و رضایت شغلی با تأکید بر دیدگاه سازنده‌گرایی، نشریه علمی فناوری آموزش، جلد ۱۳، شماره ۴: ۹۱۲-۹۲۰.
- احمدی، غلامعلی؛ امینی‌زرین، علیرضا و مهدی‌زاده تهرانی، آیدین (۱۳۹۵). بازنگری انواع دانش معلمی (دیدگاه لی شولمن) از منظر نظریه خبرگی (دیدگاه الیوت آیزنر) و ارتباط آن با فناوری آموزشی، نمونه‌ای از یک پژوهش توصیفی - تحلیلی. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۵، دوره ۴: ۷-۲۸.
- آقاخانی، زهره، موسی پور، نعمت‌الله، نجفی، یوسف (۱۳۹۹). مقایسه «معلمی کردن» نومعلمان مدارس ابتدایی: آیا نوع دانشگاه محل تحصیل مهم است؟، مطالعات برنامه درسی ایران، شماره ۱۵، سال ۵۶: ۴۱-۶۴.
- دیبايي صابر، محسن (۱۳۹۷). تحلیل رابطه توسعه شایستگی حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه با اثربخشی آنان در فرایند یادگیری دانش-آموزان، راهبردهای نوین تربیت معلمان، سال ۴، شماره ۶: ۱-۲۳.
- دیبايي صابر، محسن، عباسی، عفت، فتحی واجارگاه، کوروش، صفایی موحد، سعید (۱۳۹۸). شناسایی شایستگی‌های اصلی معلمان دوره متوسطه از دیدگاه خبرگان تعلیم و تربیت، مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، دوره ۸، شماره ۲: ۸۳-۱۱۱.
- رضایی، منیره (۱۳۹۸). شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان: گذشته، حال، آینده، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۱۳۸: ۱۲۹-۱۵۰.
- سلطانی فلاح، امیرحسین، باقری دادوکلایی، محمد (۱۴۰۱). بررسی مبانی فلسفی تعلیم و تربیت در جزء سی قرآن کریم، دو فصلنامه اندیشه‌های فلسفی و کلامی، دوره ۴، شماره ۱: ۲۰۷-۲۳۹.
- سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت (۱۳۹۰). تهران: شورای عالی آموزش و پرورش.
- شیربیگی، ناصر، بارخدا، جمال (۱۳۹۶). بازنمایی تجارب موفقیت و ناکامی معلمان در ادامه تحصیل: تدوین یک نظریه داده‌بنیاد، فصلنامه پژوهش در تربیت معلم: ۱۲۵-۱۴۶.
- صافی، احمد (۱۳۹۷). صد سال تربیت معلم در ایران: فرصتها، تهدیدها و چشم‌انداز آینده، تعلیم و تربیت، دوره ۳۵، شماره ۱۳۸: ۸۳-۱۰۶.
- عبدی زرین، سهراب، علیاری، صابر (۱۳۹۹). تأثیر صمیمیت و بد رفتاری معلم بر اعتبار معلم، فصلنامه راهبردهای نوین تربیت معلم، سال ۶، شماره ۱۰: ۳۳-۶۱.
- قائدی، یحیی (۱۳۸۴). اصول فلسفه تعلیم و تربیت. تهران: انتشارات سنجش.
- کبیری، مسعود (۱۳۹۷). مقایسه سیاست‌های جذب، تأمین و تربیت معلمان دوره ابتدایی بر اساس یادگیری دانش‌آموزان، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۶۸، سال ۱۷: ۳۷-۶۰.
- گراوند، منیژه، عباس پور، عباس (۱۳۹۱). مقایسه اثربخشی معلمان جذب شده از مراکز تربیت معلم و حق التدریس از دیدگاه مدیران مدارس راهنمایی شهر تهران، فصلنامه روانشناسی تربیتی، شماره ۲۴، سال ۸: ۹۹-۱۱۸.
- گل صنم لو، محمد، نعیمی، ابراهیم، خورسندی طاسکوه، علی (۱۴۰۰). طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال ۲۴، شماره ۹۰: ۱۸۰-۲۲۲.
- نظری، شهرام، حلاجی، محسن، زرین‌پر، علیرضا (۱۳۹۷). مقایسه اثربخشی معلمان تربیت بدنی جذب شده از طریق آزمونهای استخدامی و معلمان تعهد دبیری مدارس مناطق جنوب شهر تهران، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۱۳۶: ۱۳۷-۱۵۱.

واحدی، حسین، کریمی، ناصر، رضایی، رسول، اسماعیل زاده، ایوب (۱۳۹۷). مقایسه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، فارغ‌التحصیلان دانشگاه فرهنگیان، تربیت معلم سابق و سایر دانشگاه‌ها، فناوری آموزش، دوره ۱۲، شماره ۴: ۳۴۷-۳۵۶.

وقورکاشانی، مهدیه سادات، حاجی حسین زاده، غلامرضا، موسی پور، نعمت‌الله، ابراهیم زاده، عیسی (۱۳۹۸). راهکارهای اعتلای شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان و تعیین اثربخشی آن‌ها، پژوهش در برنامه درسی، سال شانزدهم، دوره دوم، شماره ۳۳: ۵۵-۷۶.

منابع لاتین

- Adetayo, J. (2016). Teachers' Factors as Determinants of the Professional Competence of the Nigeria Certificate in Education (NCE) Teachers. *Journal of Education and Practice*, 7 (13), 1-11.
- Blömeke, S., Olsen, R., & Ute, S., (2016). Relation of student achievement to the quality of their teachers and instructional quality. In: Nilsen, T., & Gustafsson, J. (Eds.). *Teacher quality, instructional quality and student outcomes: relationships across countries, cohorts and time*. (pp. 21-50). Switzerland: Springer and IEA.
- Creswell, John W. (2012) *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*, Sage Publications.
- Kyriakides, L. & Creemers, B. P. M. (2008). Using a multidimensional approach to measure the impact of classroom-level factors upon student achievement: A study testing the validity of the dynamic model. *School Effectiveness and School Improvement*, 19(2), 183-205.
- Sarigöz, O. Bolat Y. Examination of the Competencies of the Pre-Service Teachers Studying at the Education Faculties about the Educational Program Literacy. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*.2018; 10: 103-110.
- Süral S. (2019). An Examination of Pre-Service Teachers' Competencies in Lesson Planning. *Journal of Education and Training Studies*; 7(3) No. 3.
- Villanueva, J. (2019). Competencies of Technical-Vocational Teachers of the College of Education: Bases for Comprehensive Training Program. *African Educational Research Journal*, 2019; 203-212.